

Sygn. akt IV CZ 120/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSA Agata Zając (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. K. i in.,

przeciwko Zakładowi Usług Budowlanych "M." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w E.

o uchylenie i unieważnienie uchwał,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 lutego 2017 r.,

zażalenia powodów

na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 lutego 2016 r., sygn. akt I ACa .../15,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w G. uwzględnił powództwo [...] i uchylił uchwałę nr 2/06/2014 oraz stwierdził nieważność uchwały nr 3/06/2014 podjętych przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników M. sp. z E.

Sąd Okręgowy uznał, że uchwała nr 2/06/2014, dotycząca podziału zysku netto Spółki 2013, ma na celu pokrzywdzenie powodów jako wspólników mniejszościowych, st wyniku jej wykonania nie otrzymają dywidendy, na która mogli liczyć, zważywszy na dobry wynik finansowy spółki za 2013 r. oraz przy uwzględnieniu, że spółka znajduje dobrej i stabilne sytuacji finansowej, zaś pozwana nie dowiodła, iż istniały realne potrzeby uzasadniające podjęcie zaskarżonej uchwały, skoro pozwana nie zamierza prowadzić żadnych inwestycji, a istniejący kapitał zapasowy w ocenie Sądu Okręgowego winien stanowić wystarczające zabezpieczenie spółki w wypadku gorszej koniunktury. Stwierdzając nieważność uchwały nr 3/06/2014 w sprawie zatwierdzenia sprawo Zarządu za rok 2013 oraz udzielenia absolutorium Prezesowi Zarządu R. M. 2013 r. Sąd Okręgowy wskazał, że sprawozdanie z działalności Spółki za rok 2013 nie spełnia wymogów wynikających z ustawy o rachunkowości i nie pozwala na dokonanie działalności zarządu.

Na skutek apelacji pozwanej M. sp. z o.o. w E. Sąd Apelacyjny wyrokiem z 17 lutego 2016 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o ko postępowania apelacyjnego.

Za trafny Sąd Apelacyjny uznał podniesiony w apelacji zarzut braku rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wniosku zgłoszonego przez pozwaną na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2015 r. o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew, wskazując, że nie sposób przewidzieć, w wypadku pozytywnej decyzji sądu, jakie twierdzenia i dowody zostałyby; tym piśmie procesowym zaprezentowane i czy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego (jeśli takie pozwana by zainicjowała) żądanie pozwu okazałoby się uzasadnione.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy uznał, bowiem, że pozwana, uchybiając terminowi do złożenia odpowiedzi na pozew, niż przedstawiła twierdzeń niweczających żądanie pozwu, nie rozpoznając jednocześnie wniosku tej strony o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew.

Powstrzymanie się z rozpoznaniem tego wniosku, niezależnie od treści wydanego rozstrzygnięcia, a także uznanie przez Sąd Okręgowy twierdzeń i wniosków pozwanej za sprekludowane, powoduje w ocenie Sądu Apelacyjnego konieczność uchylenia wyroku i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uznał za zbędne rozważanie zasadności dalszych zarzutów apelacji, wskazując jedynie na marginesie, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, na czym polega niezgodność sprawozdania zarządu za 2013 r. z ustawą o rachunkowości, a także na czym polega sprzeczność uchwały nr 3/06/2014 z ustawą w części dotyczącej udzielenia absolutorium prezesowi zarządu spółki.

Na powyższy wyrok zażalenie wnieśli powodowie, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, z zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego.

Skarżący zarzucili naruszenie art. 386 § 4 i 6 k.p.c. wskazując, że w niniejszej sprawie powstrzymanie się przez Sąd Okręgowy z rozpoznaniem wniosku pozwanej o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew, zgłoszonego ustnie, już po dokonaniu sprekludowanej czynności, bez zachowania jakichkolwiek wymogów formalnych, nie może być uznane za nierozpoznanie istoty sprawy skutkujące uchyleniem wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważy, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji

i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia, która może być przeprowadzona wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym, zażalenie służy jedynie kontroli prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji art. 386 § 4 k.p.c. lub art. 386 § 2 k.p.c. Kognicja Sądu Najwyższego nie obejmuje zatem merytorycznej oceny zaskarżonego wyroku ani stanowiska Sądu drugiej instancji w kwestiach materialnoprawnych, jak również w kwestiach procesowych innych niż przesłanki zastosowania art. 368 § 4 k.p.c., jeżeli przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji było nierozpoznanie istoty sprawy lub konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, albo przesłanki zastosowania art. 368 § 2 k.p.c., jeżeli przyczyną uchylenia wyroku była nieważność postępowania (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, z dnia 10 maja 2013 r. I CZ 37/13, z dnia 5 listopada 2013 r. II PZ 28/13, niepubl. i z dnia 15 lutego 2013 r. I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/1/4).

Zakres kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym, opartym na art. 394 § 1¹ k.p.c. jest zatem ograniczony i nie obejmuje oceny zasadności powództwa, apelacji ani merytorycznej prawidłowości stanowiska sądu odwoławczego.

Ocena Sądu Najwyższego w przedmiotowej sprawie - wobec powołania przez Sąd drugiej instancji, jako podstawy rozstrzygnięcia, jedynie jednej ze wskazanych przesłanek, tj. nierozpoznania istoty sprawy - ogranicza się zatem do oceny prawidłowości wykładni powyższego pojęcia w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. i zasadności zastosowania wskazanego przepisu.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Sąd odwoławczy, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo - w granicach apelacji - w sposób w jaki sprawę powinien był rozpoznać sąd I instancji, dlatego też ustawodawca

ograniczył możliwość wydania przez sąd II instancji orzeczenia kasatoryjnego do sytuacji, w których cały ciężar pełnego, merytorycznego rozpoznania sprawy wraz z dokonaniem niezbędnych ustaleń faktycznych spoczywałby na sądzie odwoławczym, co w konsekwencji prowadziłoby do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania. Wykładnia pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nakazuje przyjąć, że jest to brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialnoprawną podstawą żądania powoda, a także materialnoprawnymi i procesowymi zarzutami pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi zatem wówczas, gdy sąd zaniechał zbadania wskazanych wyżej kwestii bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Mając na względzie powyższe rozważania należy uznać za zasadny podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c.

Wskazane przez Sąd Apelacyjny uchybienia dotyczące zaniechania rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji wniosku pozwanej o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew nie uzasadniają stwierdzenia, iż nie została rozpoznana istota sprawy. Niezależnie bowiem od treści twierdzeń i zarzutów podniesionych w spóźnionym piśmie procesowym, strona pozwana w dalszym toku postępowania zajęła stanowisko co do zasadności żądań powodów i zgłosiła wnioski dowodowe.

W żadnym wypadku nie można uznać, że wydając niekorzystny dla pozwanej wyrok Sąd Okręgowy pominął twierdzenia czy wnioski dowodowe pozwanej jako objęte prekluzją. Zgłoszone przez pełnomocnika pozwanej na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2015 r. wnioski dowodowe zostały oddalone jako dotyczące okoliczności nie mających znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Ani z treści apelacji pozwanej Spółki, ani z uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego nie wynika, jakie zarzuty czy też wnioski dowodowe, zgłoszone w zwróconej przez Sąd Okręgowy odpowiedzi pozwaw, nie zostały przez ten Sąd rozpoznane, nie ma więc podstaw do przyjęcia, że ich pominięcie wywołuje skutek w postaci nierozpoznania istoty sprawy.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa, w systemie apelacji pełnej, jaki obowiązuje w polskiej procedurze cywilnej, obowiązkiem sądu drugiej instancji jest ponowne rozpoznanie sprawy od początku i, w ramach zarzutów procesowych apelacji, uzupełnienie wszelkich braków postępowania dowodowego oraz wydanie wyroku merytorycznego przy zastosowaniu właściwych przepisów prawa materialnego. Rozpoznanie apelacji ma doprowadzić do naprawienia wszystkich błędów sądu pierwszej instancji, ewentualnie także błędów stron w sytuacji, gdy sąd powinien działać z urzędu w celu wyjaśnienia sprawy w sposób umożliwiający jej merytoryczne rozstrzygnięcie (porównaj uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania prowadzącego do wydania zaskarżonego apelacją orzeczenia. Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, niewłaściwa ocena dowodów czy ewentualna błędna subsumcja nie są równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2013 r. I CZ 12/13).

Przez pojęcie "nierozpoznania istoty sprawy" w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. należy rozumieć nierozstrzygnięcie żądań stron, czyli niezalążnienie przedmiotu sporu. Wykładnia językowa, systemowa i funkcjonalna tego zwrotu pozwala na przyjęcie, że wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (oczywiście poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości), nie uzasadniają uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Wszystkie tego rodzaju braki powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r. II CZ 141/12).

Zbyt daleko idące jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że brak rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew, bez wskazania jakie twierdzenia, zarzuty i wnioski dowodowe zgłoszone w tym piśmie zostały

pominięte i bez oceny czy mogłyby one mieć wpływ na treść wydanego orzeczenia, skutkuje nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, wobec zasadności zarzutów zażalenia, na podstawie art. 394¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z 394¹ § 3 k.p.c. i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, pozostawiając Sądowi drugiej instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

kc

jw